

DRUŽINA

| 171

*Drago dete.
Skrbela bom zate, te varovala - dokler ne odrasteš.
In takrat te bom spustila, da boš poletelo v nebo.
Toda moja ljubezen do tebe?
Ta bo trajala večno.*

CHARLOTTE GRAY, ROJ. 1937

Sporazumevanje s starši

Komunikacija je že sama po sebi težavna, toda ko vržeš v mešanico še mamo in očeta, postane naloga obupna! Kot najstnik sem kar v redu shajal s starši, čeprav so bila obdobja, ko sem bil prepričan, da so se vanju naselili Nezemljani. Čutil sem, da me ne razumeta ali spoštujeta kot posameznika, temveč me tlačita v isti koš z brati in sestrami.

Kakorkoli že, precej bolje boš živel, če se boš lahko pogovarjal s starši, pa naj se včasih zdijo še tako vzvišeni.

Če bi rad izboljšal svoj odnos z mamo ali očetom (in ju pri tem zelo prenetil), jima poskusi prisluhniti, kot bi poskusil prisluhniti svojemu prijatelju. Morda res

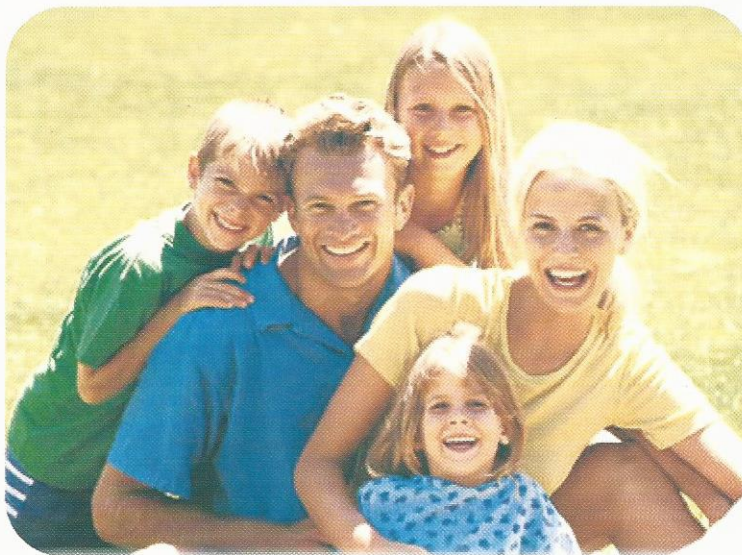
zveni čudnaško, da bi ravnal s svojimi starši, kakor bi bili normalni ljudje, a je vredno poskusiti. Kar naprej ponavljamo svojim staršem: »Ne razumete me. Nihče me ne razume.« Pa si kdaj obmolnil in pomislil, da morda ti ne razumeš njih?

Kajti tudi oni doživljajo pritiske. Medtem ko si ti zaskrbljen zaradi svojih prijateljev ali bližajočega se testa iz zgodovine, se oni vznemirjajo zaradi nadrejenega in skrbi jih, kako bodo plačali tvoj zobni aparat. Kot ti imajo tudi oni dneve, ko jih prizadenejo v službi in se zatečejo v stranišče, kjer se lahko zjočejo. So dnevi, ko ne vedo, kako bodo zmogli plačati račune. Tvoji mami se redko pokaže priložnost, da gre sama ven, se sprosti in zabava. Oče morda čuti, da se mu sosedge posmejujejo zaradi avtomobila, ki ga vozi. Morda imata neizpolnjene sanje, ki sta se jim mora-

la odpovedati, da bi ti lahko uresničil svoje. Hej, tudi starši so ljudje. Smejijo se, jokajo, prizadeti so in včasih ne obvladajo vsega, prav kakor ti in jaz.

Če si boš vzel čas, da bi jih razumel in jih poslušal, se bo zgodilo dvoje neverjetnih stvari. Prvič, bolj jih boš začel spoštovati. Ko sem dopolnil devetnajst let, sem prvič prebral

eno od očkovih knjig. Uspešen pisec je in vsi so mi ves čas govorili, kako dobre so njegove knjige, jaz pa si dotlej nikoli nisem vzel časa, da bi katero pogledal. »Uau,« sem si rekel, ko sem prebral tisto prvo knjigo, »moj očka je pameten.« In vsa tista leta sem preživel v prepričanju, da sem pametnejši od njega.

Drugič, če si boš vzel čas, da bi razumel starše in jih poslušal, boš lažje in pogosteje uveljavil svoje želje. Ne gre za spletkarsko zvijačo, marveč za načelo. Če bodo čutili, da jih razumeš, ti bodo bolj pripravljene prisluhniti, prožnejši bodo in zaupljivejši. Neka mati mi je zaupala: »Če bi si moji najstniški hčeri vzeli samo toliko časa, da bi razumeli moj mrzlični svet in vsaj toliko pomagali, da bi postorili nekaj stvari doma, bi jima dovolila toliko stvari, da ne bi vedeli, kaj početi z njimi.«

Kako bi mogel bolje razumeti svoje starše? Začni jih spraševati. Kdaj si zadnjič vprašal mamo ali očeta: »Kako si se imel danes?« Ali: »Povej mi, kaj ti je v službi všeč in česa ne maraš?« Ali: »Ti lahko pomagam kaj postoriti doma?«

SEAN COVEY, SEDEM NAVAD ZELO USPEŠNIH NAJSTNIKOV

Pogovorimo se:

- Ali kdaj razmišljaš o svojih starših? Ali jih kdaj skušaš videti in doživeti ne le kot starše, ampak kot ljudi?
- Se skušaš kdaj postaviti v njuno kožo?
- Kaj svetuje avtor tega sestavka v drugem odstavku, da bi izboljšali svoj odnos s starši? Kaj misliš o tej ideji?
- Ali kdaj razmišljaš o njihovih problemih in o pritiskih, ki jih doživljata?
- Katere probleme imajo vaši starši? Ali jih razumete (oz. vsaj skušate razumeti)?
- Kaj pravi avtor, se bo zgodilo, če se boš potrudil in skušal prisluhniti staršem?
- Kaj je avtorju zaupala neka mati? Kako bi ravnala, če bi jo skušali hčeri vsaj malo razumeti in ji pomagati?
- Kako bi lahko bolje razumel starše? (Zadnji odstavek.)

SOCIALNA IGRA: *Oče, ti si super!*⁴⁴

Člani: Otroci iščejo dobre strani očeta ali matere. Tako gradijo bolj pozitiven odnos do staršev. Raziskujejo tudi lastne notranje kvalitete, ki jih morda še opazijo ne, in tako razvijajo boljše samopodobo.

1. DEL:

Napišejo pismo mami ali očetu. Pišejo o vsem, kar na staršu vidijo lepega - male in velike stvari; kaj na njem cenijo, kaj imajo radi ...

Draga mama (ali Dragi oče),

2. DEL:

Sedaj naj si otroci predstavljajo, da jim mama (oz. oče) napiše odgovor. Zahvali se za pismo in jim piše o njihovih lepih lastnostih.

Nekaj pisem lahko učenci preberejo glasno. Seveda le, kdor želi.

173

Pogovorimo se:

- Kako se počutite? Kaj vam je bilo pri tej vaji všeč?
- Vam je bilo težko najti dobre stvari?
- Katere lepe lastnosti ste omenili?
- Kaj vam je bilo lažje - pisati pismo staršem ali njihov odgovor?
- Kaj imajo starši na vas radi?
- Ste spoznali kaj novega o sebi?
- Ali je v pismih kaj takega, o čemer doma ne govorite?
- Pokažite pismo staršem!

Brezpogojna mama

Bila sem pokvarjena najstnica. Ne samo povprečno razvajena smrklja, ki vse ve, ne pospravlja svoje sobe in se zdi sama sebi pomembna, ker ima že petnajst let. Ne, bila sem izkoriščevalska in lažniva pošast s strupenim jezikom. Avtorji današnjih najbolj vročih limonadnih nadaljevanj si ne bi mogli izmisliti hujše »negativke«.

Večino časa in navzven sem bila priden otrok. Hihitajoča se frklja s potlačnim nosom, ki se rada ukvarja s športom in zaživi ob tekmovanju.

Verjetno so mi ljudje zato dopustili vedenje, ki ga zdaj imenujem »buldožerska taktika«. Vsaj za nekaj časa.

Ker sem bila dovolj spretna, da sem toliko ljudi uklonila svoji volji, me preseneča, da je moralo preteči toliko časa, da sem ugotovila, koliko ljudi sem prizadela. Nisem samo odrinila mnogih najbližjih prijateljev s tem, ko sem jih hotela obvladovati, uspelo mi je tudi vedno znova izničiti najbolj dragocen odnos v svojem življenju: odnos z mamo.

Mama, ki me je rodila pri osemindesetih letih proti volji svojega zdravnika, mi je klicala: »Tako dolgo sem te čakala, prosim, ne odrivaj me stran. Rada bi ti pomagala.«

Odgovarjala sem ji z najbolj kamnitim izrazom: »Nisem prosila, da me imaš. Ne maram, da skrbiš zame. Pusti me in pozabi, da sem kdaj živela.«

Mama je začela verjeti, da mislim resno. Moje početje je nedvomno kazalo na to.

Tako kot veliko mladih deklet na srednji šoli sem morala hoditi s tistimi fanti, ki niso poznali olike. Ponoči sem se kadar koli izmuznila iz hiše, samo da bi dokazala, da si upam. Poigrala sem se z zapletenimi lažmi, ki so bile vedno na robu verjetnosti. Iskala sem vse možne način, da bi pritegnila pozornost, obenem pa sem se trudila biti nevidna.

Ko bi vsaj lahko rekla, da sem v tistem obdobju uživala mamila, požirala tablete, ki vplivajo na pamet, in kadila zadeve, ki vplivajo na osebnost, in tako opravičila grozne, kot britev ostre besede, ki so prihajale iz mojih ust. Pa nisem. Moja edina zasvojenost je bilo sovraštvo, edino zadovoljstvo pa povzročanje bolečine.

Potem pa sem se vprašala zakaj. Zakaj sem hotela koga prizadeti? In zakaj ravno tiste, ki so mi pome-

nilo največ? Zakaj sem potrebovala vse te laži? Zakaj sem napadala mamo? Od vseh zakajev bi se mi gotovo zmešalo, če se ne bi nekega dne vse skupaj razdivjalo v samomorilski bes.

Naslednji večer, ko sem po neuspešnem, prestrašenem poskusu, da bi pri sto tridesetih kilometrih na uro skočila iz vozila, budna ležala v bolnišnici, je nekaj izstopalo bolj kot moji čevlji brez vezalk. Nisem hotela umreti.

Tudi nisem več hotela ljudem povzročati bolečin, da bi prikrla tisto, kar sem skušala skriti pred sabo: sovraštvo do sebe. Sovraštvo do sebe sem sproščala nad drugimi.

Prvič v dolgih letih sem videla mamin trpeči izraz – tople, utrujene rjave oči, polne hvaležnosti, ker sme hči živeti naprej, polne ljubezni do otroka, ki ga je čakala osemindeset let. Prvič sem zares videla njeno ljubezen. Občutek je bil mogočen.

Kljub vsem lažem me je imela še vedno rada. Neko popoldne sem dolge ure jokala v njenem naročju. Vprašala sem jo, zakaj me ima po vseh groznih stvareh, ki sem jih ji naredila, še vedno rada. Samo gledala me je, mi umaknila lase z obraza in preprosto rekla: »Ne vem.« V njenih solzah je zasijal nekakšen nasmeh, ko so mi gube na njenem razoranem obrazu povedale, kar sem hotela vedeti. Njena hči sem, še bolj pomembno pa je to, da je ona moja mama.

Vsak pokvarjen otrok nima te sreče. Vsake mame se ne da potisniti do meja in še vedno pričakovati od nje ljubezen. Brezpogojna ljubezen je najdragocenejše darilo, ki ga lahko podarimo. Odpuščanje preteklih dejanj je najdragocenejše darilo, ki ga lahko dobimo. Ne upam si trditi, da tako čisto ljubezen lahko doživimo dvakrat v življenju.

Bila sem med srečneži. Zavedam se tega. Darilo, ki mi ga je dala mama, bi rada prenesla vsem zmedenim »pokvarjenim najstnikom« tega sveta: »Nič ni narobe, če čutiš bolečino ali potrebuješ pomoč – toda tega nikar ne skrivaj.«

Pridite izpod zaščitnih streh, izza trdnih sten in oseb, ki vas dušijo, in zajemite zrak življenja.

SARAH J. VOGLER

Pogovorimo se:

- Kakšna najstnica je bila avtorica zgodbe?
- Kaj je storila nekega večera? Zakaj?
- Do katerega spoznanja je prišla naslednji dan?
- Kaj je spoznala, ko je bila na dnu? Ko si je pogledala v oči? (Kaj se je skrivalo za vsem njenim sovraštvom do mame in do ljudi? Nesprejemanje in sovraštvo do same sebe, nezadovoljstvo s seboj in s svojim življenjem.)
- Zanimivo je, da je čas največjega pritiska in najhujšega trpljenja tudi velika priložnost za učenje, za spremembo samega sebe in svojega življenja. Zakaj je temu tako? (Ker ljudje pogosto šele takrat, ko smo zares na dnu, iščemo rešitev in način za spremembo. Šele takrat si priznamo, da ne znamo vsega, da potrebujemo pomoč, da se moramo še marsičesa naučiti. Ko stvari še nekako gredo, se zadovoljimo s povprečjem, se nam ne ljubi, si mislimo, zakaj bi se trudili ... Zato nas mora življenje včasih potieniti na kolena, da nas naredi vsaj malo skromne in pripravljene za učenje.)
- Kaj ji je pomagalo, da se je dvignila, da je zaživela drugače?
- Na koga se je naslonila pri tem svojem iskanju? (Na mamo in na njeno ljubezen.)
- Kakšen človek je bila njena mama?
- Ali se vam ne zdi, da se to dekle vsaj delno skriva v vsakem izmed nas? Razložite. (Vsi kdaj razdiralo delujemo v svojih odnosih, vsi smo kdaj grobi do ljudi okoli sebe; svojo lastno nezadovoljstvo izlivamo na tiste, na katere si pač upamo. Ne cenimo ljudi, ki nas imajo radi, nismo jim hvaležni.)
- Kakšna je razlika med njo in povprečnim človekom? (Samo v tem, da je ona peljala stvari v skrajnost, ker je šla do samega roba, do dna; povprečen človek pa svojo negativnost uspeva vsaj delno držati pod kontrolo, ne spusti je čisto iz vajeti.)
- Kaj nam sporoča ob koncu svoje pripovedi?
- Česa smo se iz te zgodbe naučili?

175

VAJA: *Pismo očetu ali materi*⁴⁶

Cilji: Učenci se učijo bolj odkrito in iskreno komunicirati s straši. Skušajo spregovoriti o stvareh, o katerih sicer nikoli ne govorijo.

Učenci naj se skušajo vživeti v naslednjo situacijo: starši morajo zaradi službe na daljše potovanje, vrnili se bodo šele čez eno leto. Pišejo jim lahko samo enkrat in le enemu od njih. Sami naj se odločijo, kateremu staršu bodo pisali.

Kaj mu bodo pisali? Kaj mu želijo povedati, glede na to, da je to zadnja priložnost za to za dolgo časa?

(Otrokom povemo tudi, da je to pismo njihova osebna stvar in da ga ne bo nihče videl, če tega ne bodo želeli. Damo jim dovolj časa.)

Ko pisma napišejo, se pogovorimo:

- Zakaj ste izbrali ravno tega starša?
- O čem ste pisali? O vsakdanjih stvareh ali o stvareh, ki vas bolijo, pa o njih doma ne govorite? Ali ste prvič spregovorili o tem?
- Kako ste se počutili, ko ste pisali?
- Kako odkriti so vaši pogovori s starši sicer?
- Kaj vam otežuje pogovore s starši? Kaj vam jih lajša?
- Kaj pridobite, če spregovorite o neki svoji težavi?
- Ali so se starši pripravljani pogovarjati o težavah?
- Na kak način prekinete pogovor, če o čem ne želite govoriti?
- Ali česa staršem niste povedali, pa bi radi?
- Ali boste to pismo pokazali staršem? Kako bi se odzvali?

Domača naloga:

- Ta teden (tudi dlje ni prepovedano!) zaveštno delaj na odnosu s starši. Vsak dan naredi kaj prijaznega – odnesi smeti namesto koga drugega, pomij posodo, posesaj, pospravi dnevno sobo ali kaj podobnega. Opazuj, kaj imata rada, kaj rada počneta in ju pohvali. Povprašaj ju kaj o službi, o šefu, sodelavcih.
- Vprašaj se, kaj bi jima lahko dal, in ne le, kaj bi lahko dobil od njiju.
- Za zares pogumne pa še zahtevnejša naloga: Ko prideš danes domov iz šole, ju objemi in jima povej, da ju imaš rad.
POSKUSI!

Na to temo svetujem še:

NAJSTNIKI IN STARŠI

Lois Lowry: **ANASTAZIJA KRUPNIK**

Brigitte Blobel: **NIČ MI NI**

44 POVZETO IN PRIREJENO PO K. VOPLU, Z DOVOLJENJEM MIHE ROTARJA.
 45 VZETO IZ J. CANFIELD, M. V. HANSON, K. KIRBERGER: KURJA JUHICA ZA NAJSTNIŠKO DUŠO.
 46 POVZETO IN PRIREJENO PO K. VOPLU, Z DOVOLJENJEM MIHE ROTARJA.